

Lucyna PONIATOWSKA

AKTYWIZUJĄCE METODY KSZTAŁCENIA W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM NA PRZYKŁADZIE ĆWICZEŃ Z MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ

ACTIVATING TEACHING METHODS IN HIGHER EDUCATION ON EXAMPLE CLASSES WITH INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS

Katedra Rachunkowości, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
ul. Bogucicka 3, 40-226 Katowice, e-mail: lucyna.poniatowska@ue.katowice.pl

Summary. The article deals with the issue of activating teaching methods in higher education. The purpose of paper is to present activating methods of teaching that can be used during classes with International Financial Reporting Standards. In the first part of the article, on the basis of the characteristics of the teaching process and teaching methods, described activating teaching of students. The second part of this article is devoted to the selected method used in the process of educating students in classes with the subject of International Financial Reporting Standards.

Słowa kluczowe: kształcenie, aktywizujące metody kształcenia, ćwiczenia z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej.

Key words: education, activating methods of teaching, classes with International Financial Reporting Standards.

WSTĘP

Znajomość nowych i tradycyjnych metod kształcenia na poziomie szkolnictwa wyższego ma istotne znaczenie w osiąganiu celów i efektów kształcenia. Szczególną rolę odgrywają w tym metody aktywizujące, odwołujące się do pojęcia aktywności poznawczej. Idea kształcenia poprzez wykorzystanie metod aktywizujących zrodziła się jako przeciwieństwo klasycznego sposobu uczenia, w którym postawa ucznia (studenta) jest bierna i sprowadza się do zapamiętywania i odtwarzania zapamiętanego materiału. Wybór odpowiedniej metody aktywizacji studentów zależy od wielu czynników, wśród których decydujące znaczenie mają forma zajęć i charakter przekazywanych treści. Na wyższych uczelniach zajęcia są najczęściej prowadzone w formie wykładów, ćwiczeń, zajęć laboratoryjnych lub seminariów. Formą zajęć dydaktycznych, umożliwiającą aktywny i twórczy udział studentów w procesie nauczania, są ćwiczenia. Stwarzają one możliwości wykorzystania wielu różnych metod kształcenia, a w szczególności metod aktywizujących.

Artykuł jest poświęcony zagadnieniu aktywizujących metod kształcenia w szkolnictwie wyższym na przykładzie zajęć z przedmiotu międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej (MSSF). Celem artykułu jest przedstawienie wybranych metod aktywizujących

wykorzystywanych na ćwiczeniach z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej jako przedmiotu kierunkowego realizowanego na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia na Wydziale Finansów i Ubezpieczeń Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach na kierunku finanse i rachunkowość.

MATERIAŁ I METODY

Opracowanie artykułu poprzedziły studia literatury, dotyczące metod kształcenia w szkolnictwie wyższym. Podstawowymi metodami zastosowanymi w opracowaniu są metoda analizy źródeł oraz metody indukcji i dedukcji. W opracowaniu uwzględniono źródła literaturowe i internetowe, jak również materiały źródłowe wykorzystywane podczas ćwiczeń z przedmiotu międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej. Ponadto posłużono się programem kształcenia na kierunku finanse i rachunkowość, realizowanego na Wydziale Finansów i Ubezpieczeń Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

ISTOTA PROCESU KSZTAŁCENIA W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

W dydaktyce jako jednej z nauk pedagogicznych zajmującej się kształceniem pojęcie to definiuje się jako sekwencję świadomych i celowych czynności nauczyciela oraz uczniów (Okoń 2003). Nie jest to pojedyncze działanie, ale proces wymagający zaangażowania zarówno osoby przekazującej treści programowe, jak i odbiorcy. Na proces kształcenia składają się procesy nauczania i uczenia się (Okoń 2007). Stosowane we współczesnej dydaktyce pojęcie „kształcenie” zastąpiło używany wcześniej termin „nauczanie”. Pierwotnie bowiem dydaktykę traktowano jako sztukę nauczania, skupiając się na osobie nauczyciela i umiejętności przekazywania przez niego wiedzy, lecz pod koniec XIX wieku zaczęto ją definiować jako sztukę uczenia się, kładąc nacisk na osobę uczącą się (Skulmowski 2014). Obecnie oba te procesy łączy się, uznając, że stanowią one nierozdzielalną całość i nazywa je kształceniem, rozumiejąc przez to pojęcie zarówno nauczanie, jak i uczenie się (Adamek i Segeth 2005).

Obecnie proces kształcenia w szkołach wyższych jest podporządkowany Krajowym ramom kwalifikacji (KRK), które określają efekty kształcenia. KRK traktowane są jako narzędzie poprawy jakości kształcenia. Celem ich wprowadzenia była bowiem poprawa jakości procesu kształcenia oraz zapewnienie porównywalności efektów kształcenia. Jakość kształcenia ma priorytetowe znaczenie zarówno w praktyce europejskiej, jak i krajowej (Skulmowski 2014). Efekty kształcenia definiowane przez KRK są zasobami wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych w procesie kształcenia na studiach. Przygotowane przez uczelnie programy kształcenia powinny zawierać opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku, poziomu i profilu kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, uwzględniający efekty kształcenia właściwe dla danego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia, wybrane z efektów kształcenia dla obszaru lub obszarów kształcenia, z których wyodrębniony został kierunek studiów (Szkolnictwo wyższe, <http://eduentuzjasci.pl/images/stories/badania/rose2011/RoSE2011-R3-szkolnictwo-wyzsze.pdf>).

AKTYWIZUJĄCE METODY KSZTAŁCENIA W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

Z zagadnieniem jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym wiąże się bezpośrednio zagadnienie metod kształcenia. Jak podaje Szewczuk (2013), problematyka dydaktyki szkoły wyższej obecnie została zepchnięta na margines spraw dotyczących procesu kształcenia. Literatura z tego zakresu, a szczególnie dotycząca metod nauczania stosowanych w szkole wyższej, jest bardzo uboga.

Charakterystykę metod kształcenia stosowanych w szkole wyższej należy rozpocząć od definicji samej metody i metody kształcenia. Według Słownika języka polskiego (1979) metoda to świadomie i konsekwentnie stosowany sposób postępowania dla osiągnięcia określonego celu; zespół celowych czynności oraz środków. Termin „metody kształcenia” jest znaczeniowo węższy od słowa „metoda”, a rzeczownik „kształcenie” wskazuje na specyfikę rozpatrywanej kategorii (Szewczuk 2013). W podręcznikach z dydaktyki ogólnej metody kształcenia definiuje się jako wypróbowany i systematycznie stosowany układ czynności nauczycieli i uczniów, realizowany świadomie w celu spowodowania założonych zmian w osobowości ucznia (Okoń 1987). Pojęcie metody kształcenia poszerza definicja, według której metoda kształcenia to celowo i systematycznie stosowany sposób pracy nauczyciela z uczniami, umożliwiający uczniom opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, a także rozwijanie zdolności oraz zainteresowań poznawczych (Pomykało 1993). Pierwszy aspekt wiąże się z tym, że dzięki odpowiednio dobranej przez nauczyciela metodzie uczeń powinien zdobyć umiejętność posługiwania uzyskaną wiedzą w praktyce, jak również wskazuje na rozwijanie zdolności i zainteresowań poznawczych uczniów. Drugi aspekt przytaczanej definicji zakłada, że wybór metody jest uzależniony od określonych warunków, takich jak: wiek uczniów, rodzaj przedmiotu, cel nauczania, środki, jakimi dysponuje uczący (Szewczuk 2013).

W literaturze przedmiotu można spotkać różne klasyfikacje metod kształcenia. Podstawowy ich podział wynika z istnienia dwóch przeciwstawnych stron tego procesu – nauczyciela i ucznia. Dzieli się je więc na metody nauczania i uczenia się (Radawiecka 2003). Metody nauczania to systematycznie stosowany sposób pracy nauczyciela z uczniami, umożliwiający osiągnięcie celów kształcenia (Okoń 1984), natomiast metody uczenia się to „[...] systematycznie stosowany sposób uczenia się indywidualnego lub zespołowego, w zasadzie bez bezpośredniego udziału nauczyciela” (Okoń 1984, s.177). W przypadku szkoły wyższej metody nauczania odnoszą się zatem do nauczyciela akademickiego, wykładowcy i charakteryzują sposób jego postępowania, a metody uczenia się odnoszą się do ucznia (studenta) i jego postawy wobec procesu zdobywania wiedzy i doświadczeń.

W polskiej dydaktyce tradycyjne klasyfikacje metod kształcenia opierają się zazwyczaj na koncepcji podziału Okonia. Wyodrębnił on cztery grupy metod, które opierają się na czterech drogach kształcenia (nauczania – uczenia się). Metody te zaprezentowano w tab. 1.

W dydaktyce istnieje wiele metod nauczania, których klasyfikacja jest różna u różnych autorów. Jednak w literaturze można najczęściej spotkać zmodyfikowany podział metod nauczania (Kotłowska 2014); wyróżnia się metody: podające, problemowe, eksponujące oraz praktyczne. Podział ten ze wskazaniem miejsca metod aktywizujących w systemie dostępnych metod kształcenia zaprezentowano w tab. 2

Tabela 1. Metody kształcenia

Metody kształcenia	
Metoda asymilacji wiedzy	pogadanka
	dyskusja
	wykład
	praca z książką
Metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy	metoda problemowa
	metoda przypadków
	metoda sytuacyjna
	burza mózgów
	mikronauczanie
	gry dydaktyczne
Metody waloryzacyjne	metody impresyjne
	metody ekspresyjne
Metody praktyczne	metody ćwiczeniowe
	metody realizacji zadań wytwórczych

Źródło: Okoń (1998).

Tabela 2. Klasyfikacja metod nauczania

Metody nauczania	
Metody podające	wykład informacyjny
	opowiadanie
	pogadanka
	prelekcja
	opis
	wyjaśnienie
Metody problemowe	wykład problemowy
	klasyczna metoda problemowa
	wykład konwersatoryjny
	metody aktywizujące
	seminarium
Metody eksponujące	pokaz
	film
	wystawa
Metody praktyczne	ćwiczenia praktyczne
	ćwiczenia przedmiotowe
	ćwiczenia laboratoryjne

Źródło: Szlosek (1999).

Pierwszą grupą metod, podaną w tab. 2, są metody podające, do których zalicza się m.in. wykład informacyjny, pogadankę, prelekcję. Głównym zadaniem metod podających jest określenie źródeł pozyskiwania wiedzy oraz zaznajomienie studentów z nowym materiałem. Problemowe metody nauczania są związane z rozwiązywaniem przez studentów określonych zadań, co sprzyja samodzielnemu działaniu oraz myśleniu. Przykładami takich metod są: wykład problemowy, klasyczna metoda problemowa, wykład konwersatoryjny. Do tej grupy metod nauczania zalicza się także metody aktywizujące. Grupa metod eksponujących obejmuje pokaz, film, wystawę. Metody te są związane z rozwijaniem zdolności poznawczych jako sposobu uczenia się przez przeżywanie. Ostatnią grupę metod nauczania tworzą metody praktyczne, do których zalicza się ćwiczenia praktyczne, przedmiotowe i laboratoryjne. Metody te pozwalają na pobudzanie aktywności twórczej, poznawanie rzeczywistości i rozwijanie umiejętności jej przekształcania (Kotłowska 2014).

Obecnie szczególne znaczenie w ramach metod kształcenia przypisuje się metodom aktywizującym, zaliczanym do grupy metod problemowych często określanymi jako nowoczesne metody kształcenia. Pojęcie „metody aktywizujące” odwołuje się do pojęcia aktywizacji

poznawczej, przez którą rozumie się czynności związane z poszukiwaniem, gromadzeniem, kategoryzowaniem, przetwarzaniem, przekazywaniem, stosowaniem, a także tworzeniem wiedzy (Tokarz 1985). Istotą metod aktywizujących jest fakt, że za ich pomocą uczestnicy różnych form zajęć dydaktycznych kształcą się sami, korzystając z wiedzy i umiejętności ujawnionych podczas rozstrzygania problemów zawartych w opisach. Metody te służą rozwijaniu umiejętności analitycznego rozumowania, dyskusowania, stawiania pytań, informowania o intencjach własnych wypowiedzi, prowadzenia sporu, pracy zespołowej i liczenia się z opinią innych (Dłużewski 1986). Innymi słowy, istotą metod aktywizujących jest wszechstronne uaktywnienie uczącego się. Podobnie jak w wypadku metod kształcenia, w literaturze przedmiotu proponuje się różne podziały metod aktywizujących, np. podział na pięć grup (Foremna-Pilarska i Polak 2005):

- dyskusję dydaktyczną,
- metodę gier dydaktycznych,
- metodę inscenizacji,
- metodę przypadków,
- metodę sytuacyjną.

W niektórych bardziej ogólnych klasyfikacjach metod aktywizujących metoda przypadków i metoda sytuacyjna są zaliczane do grupy gier dydaktycznych, natomiast w ramach tych grup wyodrębnia się burzę mózgów.

W najnowszej literaturze wyróżnia się następujące metody aktywizujące (Adamek i Segeth 2005):

- studium przypadków,
- metodę sytuacyjną,
- gry dydaktyczne,
- burzę mózgów,
- dyskusję dydaktyczną,
- metaplan,
- puzzle,
- turniej,
- naprowadzanie,
- drzewo decyzyjne,
- inscenizacje,
- seminarium.

Ważną metodą aktywizującą w procesie nauczania i aktywizowania studentów, szczególnie w zakresie rachunkowości, jest dyskusja dydaktyczna. Polega ona na zorganizowanej wymianie myśli i poglądów uczestników grupy na dany temat (Cieciura 2003). Dyskusja dydaktyczna może odbywać się zarówno na ćwiczeniach, jak i na wykładach. Ma ona na celu omówienie pozytywnych i negatywnych cech danego zagadnienia, co pozwala na wyciągnięcie odpowiednich wniosków. Metoda ta pozwala także na poznawanie innych punktów widzenia, co zwiększa kompetencje społeczne studentów, które pozwalają na poszanowanie opinii i zdania współuczestników dyskusji (Kotłowska 2014).

Inny rodzajem metod aktywizujących, istotnych w nauczaniu studentów, są gry dydaktyczne. Mogą one przybierać różną formę, np. krzyżówki, puzzli, turnieju, burzy mózgów, gier decyzyjnych symulacyjnych. W szkolnictwie wyższym gry dydaktyczne, szczególnie takie jak krzyżówka, puzzle, turniej, mogą być stosowane jako „przerywniki” między innymi metodami, stosowanymi w trakcie realizacji programu nauczania (Cieciura 2003).

Metodą, która może być wykorzystywana powszechnie na ćwiczeniach, jest naprowadzanie. Polega ono na przygotowaniu przez nauczyciela akademickiego serii pytań z tematu realizowanego na zajęciach. Metoda ta umożliwi prowadzącemu sprawdzenie poziomu wiedzy słuchaczy i stopienia jej zrozumienia, a także ułatwi studentom przygotowanie się do zaliczeń i egzaminów.

CEL NAUCZANIA I TREŚCI PROGRAMOWE PRZEDMIOTU MIĘDZYNARODOWE STANDARDY SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ

Znaczne poszerzenie przez Ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 18 marca 2011 autonomii programowej uczelni wyższych umożliwiło im różnicowanie kierunków studiów w zależności od potrzeb społecznych, europejskiego, krajowego i lokalnego rynku pracy oraz preferencji studentów, a także od rodzaju uczelni i jej misji. W ramach posiadanej autonomii uczelnie mają możliwość tworzenia własnych programów kształcenia.

Międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej są jednym z przedmiotów kierunkowych realizowanych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia na kierunku finanse i rachunkowość na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach; przedmiotem realizowanym w semestrze zimowym na pierwszym roku studiów; przysługuje mu 6 punktów ECTS. Obejmuje on 30 godzin wykładów i 30 godzin ćwiczeń na studiach stacjonarnych oraz 30 godzin wykładów i 15 godzin ćwiczeń na studiach niestacjonarnych. Przedmiot jest realizowany na wszystkich specjalnościach, a więc takich, jak:

- analityk finansowy,
- bankowość i finanse międzynarodowe,
- controlling,
- doradztwo gospodarcze,
- finanse i inwestycje,
- gospodarowanie nieruchomościami,
- innowacje i ryzyko w ubezpieczeniach,
- inżynieria finansowa,
- menedżer bankowy,
- menedżer finansowy,
- rachunkowość,
- rachunkowość – ścieżka ACCA (Association of Chartered Certified Accountants),
- rachunkowość i podatki,
- rachunkowość i rewizja finansowa,
- strategię podatkowe.

Zasadnicze cele przedmiotu to (Sylabusy, <https://web.ue.katowice.pl/sylabusy/uczelnia/>):

1. Zapoznanie studentów z czynnikami wpływającymi na konieczność stosowania standardów sprawozdawczości finansowej w skali krajowej i międzynarodowej.
2. Omówienie założeń koncepcyjnych sprawozdań finansowych, ich roli w systemie rachunkowości.
3. Poznanie zasad ujawniania i wyceny bilansowej zasobów gospodarczych oraz reguł rządzących ustalaniem i prezentacją wyników działalności gospodarczej jednostek gospodarczych działających na krajowych i międzynarodowych rynkach kapitałowych.

4. Przedstawienie studentom struktury jednostkowego sprawozdania finansowego, zgodnie z MSR 1, i ogólnych zasad jego sporządzania.

Treści programowe przedmiotu międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej, realizowanego w formie wykładu i ćwiczeń, obejmują m.in.:

1. Wprowadzenie do regulacji międzynarodowych standardów rachunkowości (przyczyny stosowania standardów sprawozdawczości finansowej, harmonizacja i standaryzacja rachunkowości, modele rachunkowości).
2. Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej, w tym: cel sprawozdania finansowego i cechy jakościowe użytecznych informacji finansowych, definicje podstawowych kategorii, podstawy wyceny, koncepcje zachowania kapitału.
3. Zakres i podstawowe zasady sporządzania sprawozdań finansowych MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”.
4. Charakterystykę wybranych międzynarodowych standardów rachunkowości i międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej (tj. MSR 16, MSR 2, MSR 36, MSR 37, MSR 18, MSSF 13, MSSF 5) i treści w nich podawane, a więc zasady wyceny, prezentacji w sprawozdaniu finansowym.

PRZYKŁADY WYBRANYCH METOD AKTYWIZUJĄCYCH WYKORZYSTYWANYCH NA ĆWICZENIACH Z MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ

Zasadniczym celem prowadzenia ćwiczeń z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej jest odniesienie zdobytej wiedzy teoretycznej z zakresu międzynarodowych regulacji rachunkowości do praktyki gospodarczej i zdobycie umiejętności twórczego wykorzystania tej wiedzy w działaniu. Mając na uwadze ten cel oraz treści programowe realizowane na ćwiczeniach, należy odpowiednio dobierać metody aktywizujące studentów na zajęciach z tego przedmiotu. Możliwości w tym zakresie są duże.

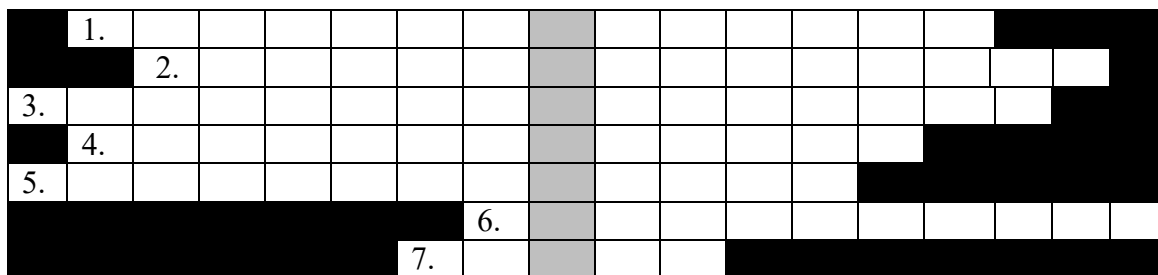
W pierwszej kolejności na ćwiczeniach z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej są realizowane tematy wprowadzające do zagadnień międzynarodowych regulacji rachunkowości, a w szczególności MSSF / MSR. Obejmują one, przede wszystkim, kwestie takie, jak: przyczyny różnic w obszarze rachunkowości poszczególnych państw, światowe modele rachunkowości, początki, przyczyny i cele harmonizacji oraz standaryzacji rachunkowości, instytucje stanowiące międzynarodowe regulacje rachunkowości (UE, IASB), zasady stanowienia, stosowanie, zakres i zawartość MSSF / MSR. Są to trudne i z istoty swej teoretyczne zagadnienia, w związku z czym do ich realizacji powinno się wykorzystywać możliwie najwięcej zróżnicowanych metod aktywizujących, takich jak: naprowadzanie, gry dydaktyczne, dyskusja dydaktyczna. Na zajęciach z tych tematów można zaproponować kilku studentom przygotowanie krótkiej (maksymalnie 10–15-minutowej) prezentacji zakończonej przeprowadzeniem gry dydaktycznej w formie krzyżówki, turnieju, pytań w formie testu wyboru bądź zakończonej dyskusją związaną z wyrażeniem własnej opinii dotyczącej prezentowanego tematu. Możliwości w tym zakresie są duże i można to pozostawić inwencji studentów. O tym, że pomysłowość studentów jest duża, świadczą trzy wybrane przykłady wykorzystania metody gier dydaktycznych przygotowanych przez studentów, które prezentują ryc. 1, 2 i 3.

I. *Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami*

1. zasad rachunkowości to proces redukowania różnic między krajami w zakresie przygotowywania sprawozdań finansowych poprzez zbliżenie zasad rachunkowości.
2. rachunkowości jest ujednoczeniem zasad rachunkowości. Występuje wtedy, gdy wszystkie jednostki gospodarujące, bez względu na warunki, w jakich funkcjonują, stosują identyczne lub bardzo zbliżone praktyki rachunkowości.
3. Główną przyczyną harmonizacji i standaryzacji rachunkowości jest potrzeba sprawozdań finansowych, możliwa dzięki wprowadzeniu spójnego zestawu wzorców, opartego na wspólnych założeniach i koncepcjach, przy określonych granicach stopnia odmienności rozwiązań stosowanych w praktyce.
4. lub to standardy rachunkowości przyjęte na gruncie międzynarodowym i stanowiące podstawę zrozumienia zasad i metod rachunkowości stosowanych na świecie.
5. Unia Europejska, starając się harmonizować (a nie ujednoczać) zasady rachunkowości, mając tym samym na celu wsparcie wspólnego rynku kapitałowego w krajach Wspólnoty Europejskiej, rozpoczęła realizację celu harmonizacji rachunkowości poprzez wydanie tzw.
6. MSSR/MSF ustanawia, natomiast Dyrektywy UE
7. Celem głównym MSSR/MSF jest, ... natomiast Dyrektyw unijnych

Ryc. 1. Fragment zadania do prezentacji „Harmonizacja i standaryzacja rachunkowości”

Źródło: materiały źródłowe przygotowane przez studentów.

II. *Uzupełnij krzyżówkę*

1. Tworzenie jednolitych zasad (standardów) rachunkowości przyjmowanych przez kraje.
2. Harmonizacja i standaryzacja to procesy względem siebie.
3. Wysoki poziom sprawozdań finansowych to jedna z zalet standardów
4. rynków kapitałowych to jedna z przyczyn standaryzacji.
5. Prowadzi do zwiększenia porównywalności treści i układu sprawozdań finansowych, przy czym, nie zakłada ona ujednoczania zasad w ramach poszczególnych państw.
6. Standardy stanowią wskazówki dla zachowań jednostek gospodarczych.
7. Angielski skrót Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

HASŁO: _ _ _ _ _ finansowa - jest niezależnym badaniem przeprowadzonym z intencją wyrażenia opinii na temat informacji finansowej, czyli sprawozdania finansowego dotyczącego podmiotu gospodarczego.

Ryc. 2. Krzyżówka z tematu „Harmonizacja i standaryzacja rachunkowości”

Źródło: materiały źródłowe przygotowane przez studentów.

Przykładem innej formy gry dydaktycznej, która została wykorzystana do realizacji pierwszych tematów ćwiczeniowych, jest wykreślanka; zaprezentowano ją na ryc. 3.

Ś	R	Y	N	K	I	K	A	P	I	T	A	Ł	O	W	E
G	A	E	W	W	V	L	B	E	T	I	Y	J	P	R	U
S	D	A	T	I	Y	I	L	F	T	W	Z	R	O	S	T
Y	Z	X	V	N	H	M	K	O	R	R	D	C	L	T	W
S	I	P	F	F	U	A	P	E	T	E	E	E	I	D	P
T	A	F	R	L	M	T	U	O	D	G	S	D	T	O	K
E	Ł	C	T	A	I	S	I	D	Y	U	U	M	Y	K	U
M	A	E	I	C	W	P	J	D	E	L	K	L	K	L	L
B	L	E	X	J	E	O	O	L	C	A	B	A	A	R	T
Y	N	W	D	A	U	Ł	A	I	T	C	T	L	C	C	U
T	O	Q	N	J	H	E	F	K	R	J	S	U	O	J	R
R	Ś	A	M	N	M	C	R	W	E	E	K	J	U	L	A
D	Ć	O	K	Y	H	Z	G	W	F	G	S	N	O	K	D
G	H	Ś	J	T	N	N	E	C	Z	Y	N	N	I	K	Ł
M	I	Ę	D	Z	Y	N	A	R	O	D	O	W	E	C	I
K	C	A	I	L	I	Y	T	R	O	Z	W	O	J	O	U

Ryc. 3. Wykreślanka

Źródło: materiały źródłowe przygotowane przez studentów.

Metodą, która może być wykorzystywana na wszystkich ćwiczeniach z analizowanego przedmiotu jest metoda naprowadzania. Jest ona szczególnie ważna ze względu na konieczność przyswajania przez studentów obszernych i trudnych merytorycznie zagadnień. Pozwala bowiem na selekcję materiału i efektywniejsze uczenie się. Przykład wykorzystania naprowadzania, jako metody aktywizującej studentów na ćwiczeniach z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej, zaprezentowano na ryc. 4.

Zaprezentowane wybrane przykłady metod aktywizacji studentów na ćwiczeniach z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej stanowią uzupełnienie innych metod aktywizujących, takich jak dyskusja dydaktyczna, studium przypadku, burza mózgów czy metody sytuacje. Są one przydatne szczególnie przy realizacji pierwszych *stricte* teoretycznych tematów, co nie oznacza, że nie mogą być wykorzystywane na kolejnych zajęciach. W realizacji tematów z konkretnych MSR czy MSSF większego znaczenia nabierają metody związane z rozwiązywaniem zadań sytuacyjnych i przykładów liczbowych. Dotyczą one przede wszystkim zasad ujmowania, wyceny, prezentacji w sprawozdaniu finansowym konkretnych kategorii omawianych w MSSF (takich jak: środki trwałe, zapasy, aktywa finansowe, rezerw itp.). Przy omawianiu MSR 1 można np. przeprowadzić studia empiryczne i analizy finansowe, bazując na konkretnych sprawozdaniach finansowych sporządzanych według MSSF.

Przedmiotem dyskusji dydaktycznej może być każde zagadnienie omawiane na ćwiczeniach.

1. Głównymi zagadnieniami omawianymi w Założeniach koncepcyjnych są:
- a).....
- b).....
- c).....
- d).....
2. Cechy jakościowe użytecznych informacji to:
- a) cechy fundamentalne
-
 -
- b) cechy pozostałe – wzmacniające użyteczność
-
 -
 -
 -
3. Założenia koncepcyjne definiują pięć podstawowych kategorii. Pierwsze trzy, tj.....

 odnoszą się do **pomiaru pozycji finansowej jednostki**, kolejne dwie
dotyczą **pomiaru wyniku finansowego**.
4. Podstawami wyceny określonymi w Założeniach koncepcyjnych są:
- a).....
- b).....
- c).....
- d).....
5. Określ parametry wyceny charakterystyczne dla danej podstawy wyceny:

Metoda	Stosowane parametry
Koszt historyczny	
Koszt bieżący	
Wartość realizacji	
Wartość bieżąca	

6. Wymień koncepcje kapitału i zachowania kapitału określone w Założeniach koncepcyjnych:
- a)koncepcja kapitału mierzona
-
 -
- b)koncepcja kapitału

Ryc. 4. Fragment zadania z założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej

PODSUMOWANIE

Podstawową formą zajęć realizowanych na uczelniach są wykłady i ćwiczenia. Jednak głównym elementem zajęć w szkolnictwie wyższym są ćwiczenia. Wykład pełni bowiem funkcję pomocniczą w stosunku do ćwiczeń, gdyż przekazywana na nim wiedza jest podstawą, którą student musi opanować. Ćwiczenia w dużo większym stopniu, niż wykłady, umożliwiają studentom aktywny i twórczy udział w procesie kształcenia. Nowoczesna dydaktyka proponuje wiele metod aktywizujących, które mogą być skutecznie wykorzystywane w prowadzeniu zajęć ze studentami. Stosowanie tych metod wymaga jednak od prowadzącego

dużego nakładu pracy własnej, poczynając od przygotowania do teoretycznego, merytorycznego i organizacyjnego, poprzez przeprowadzenie zajęć i sprawdzenie zdobytej przez studentów wiedzy i umiejętności, czyli sprawdzenie stopnia realizacji efektów kształcenia. Wybór metody zależy zawsze od formy zajęć, przedmiotu, grupy studentów oraz możliwości techniczno-organizacyjnych. Przykładem zajęć, które wymagają zastosowania różnorodnych metod aktywizujących, są ćwiczenia z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej. Konieczność stosowania w ramach tego przedmiotu zróżnicowanych aktywizujących metod kształcenia wynika przede wszystkim ze skali trudności i jego praktycznej użyteczności.

Zastosowane na ćwiczeniach z międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej opisane metody aktywizujące wpłynęły wymiennie na osiągnięte efekty kształcenia. Ich skutkiem były lepsze oceny zaliczeniowe studentów oraz brak ocen niedostatecznych wśród studentów, którzy uczęszczali regularnie na zajęcia. Efektem była także wyższa ocena jakości prowadzonych zajęć dokonana przez samych studentów.

PIŚMIENNICTWO

- Adamek D., Segeth K.** 2005. Możliwości zastosowania metod aktywizujących w kształceniu na przykładzie przedmiotu rachunkowość finansowa. Zesz. Teoret. Rach. 26(82), 7–16.
- Cieciura M.** 2003. Metody aktywizujące w nauczaniu dorosłych. Wybrane zagadnienia. Zesz. Teoret. Rach. 14, 7–17.
- Dłużewski B.** 1986. Metody aktywizujące, w: Encyklopedia oświaty i kultury dorosłych. Wrocław, Ossolineum.
- Foremna-Pilarska M., Polok K.** 2005. Wybrane metody aktywizujące w nauczaniu rachunkowości. Pr. Nauk. AE Wroc. 1079, 43–51.
- Kotłowska M.** 2014. Wykorzystanie metody projektów na zajęciach z przedmiotu Rachunkowość zarządcza. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 311(75), 97–106.
- Krajowe ramy kwalifikacji na studiach pierwszego i drugiego stopnia. Sylabusy**, <https://web.ue.katowice.pl/sylabusy/uczelnia/>, dostęp: 2.11.2015 r.
- Okoń W.** 1984. Słownik pedagogiczny. Warszawa, PWN.
- Okoń W.** 1987. Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa, PWN.
- Okoń W.** 1998. Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa, Wydaw. Akad. Żak.
- Okoń W.** 2003. Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa, Wydaw. Akad. Żak.
- Okoń W.** 2007. Nowy słownik pedagogiczny. Warszawa, Wydaw. Akad. Żak.
- Pomykało W.** 1993. Encyklopedia pedagogiczna. Warszawa, Fundacja „Innowacja”.
- Radawiecka E.** 2003. Aktywizujące metody nauczania rachunkowości. Zesz. Teoret. Rach. 14, 18–32.
- Skulimowski M.** 2014. Współczesne postrzeganie roli dydaktyki w szkolnictwie wyższym – artykuł dyskusyjny. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 311(75), 199–205.
- Szłosek F.** 1999. Metody przypadków i metoda sytuacyjna w kształceniu zawodowym. Zesz. Warsz. CODN 21, 35.
- Szewczuk K.** 2013. Metody dydaktyczne stosowane w szkole wyższej. Kraków, Wydaw. WAM.
- Szkolnictwo wyższe**, <http://eduentuzjasci.pl/images/stories/badania/rose2011/RoSE2011-R3-szkolnictwo-wyzsze.pdf>, dostęp: 2.11.2015 r.
- Szymczak M.** 1979. Słownik języka polskiego. T. II. Warszawa, PWN.
- Tokarz A.** 1985. Rola motywacji poznawczej w aktywności twórczej. Wrocław, Ossolineum.

